

Tartalom

Sok minden szétbontható tartalomra és formára. A forma tulajdonságai és fajtái: a biológiai és a társadalmi forma. A biológiai és társadalmi antropikus elv.

Megjegyzés

A tartalom és forma legalapvetőbb jellemzése a 'Tartalom és forma' témában található, de a lényegét itt is megismétlem. Ezt követően tovább részletezem, amit a formáról tudni kell. Rövid, de eléggé elvont téma. Annyiból érdekes, hogy a forma jelentős befolyással van az elmére – beleértve az emberi elmét is – amit egy egész fejezet tárgyal, melynek ez a bevezető darabja.

A forma alapjai

(Azonosító: 040; Változat: 01)

Pozíció a műben

Előszó

A világ működése

Bevezetés

Elvek

Alapok

Élet

Elme

Az elme jelenségei

Forma

A forma alapjai

Forma, öntudat és érzékek

Forma, öntudat, motivációk és érzelmek

Forma, öntudat és gondolkodás

A boldogság eredete és a forma hatalma

Boldogság

Ember

Társadalom

Egység

Program

Az ember élete

1. A forma jelentése és jelentősége	2	—
2. A forma szintjei	3	
2.1. Biológiai forma	3	1
2.2. Társadalmi forma	4	
3. A forma mellékessége.....	4	—
4. A biológiai és társadalmi antropikus elv \$	5	

2

1. A forma jelentése és jelentősége

Ezek a ‘Tartalom és forma’ témában vannak részletezve.

3

A legfontosabbak, ami a jelentést illeti:

- **A tartalom a dolog lényege, a forma pedig az, ami ezt a lényeget megjeleníti, működteti.**
- **A világ számos dolga szétbontható tartalomra és formára, mindenekelőtt maga az ember.** A mi tartalmunk az elme, a formánk pedig egyrészt a testünk, azaz a biológiai forma, másrészt a rend, amelyben élünk, a társadalmi forma. A forma elsősorban az elmével, mint tartalommal fennálló kapcsolata szempontból fontos ebben a műben, ezért is tárgyalom itt.

4

A jelentőség tekintetében pedig:

- **A tartalomnak szüksége van a formára:** A tartalom forma nélkül nem is létezhet, nem jelenhet meg ebben a világban.
- **A forma hatalommal bír a tartalom felett:**
 - **Egyrészt a formának megvannak a maga korlátai.** Például az agyunk tulajdonságai folytán adott, hogy milyen gyorsan tudunk gondolkozni.
 - **Másrészt a formának megvannak a maga szükségletei,** hogy fennmaradhasson. A forma ennek megfelelően csak olyan tartalmat tud hordozni, amely nem veszélyeztet, kellően segíti a fennmaradását; illetve a forma úgy befolyásolja, korlátozza a tartalmat, hogy az ilyenné váljon. Például az emberi formának szüksége van rá, hogy megfelelően tápláljuk a testünket, és szaporodjunk – erre való késztetésekkel látott el hát bennünket.

5

Az ember korlátait, érzékelését, motivációit, érzelmeit és gondolkozását ily módon nagyrészt a biológiai és társadalmi forma határozza meg. Nem utolsósorban a kellemes és kellemetlen érzésekre, boldogságra és boldogtalanságra való képességünk is eredetileg ebből az irányításból fakad. A forma ezekkel ösztökél bennünket a neki megfelelő viselkedésre.

7

- **A formára pedig az őt kialakító mechanizmus lehet hatással.** Így különösen az emberi formán is fellelhetőek az evolúció kézjegyei. (Ezáltal pedig, áttételesen, az emberi elmén is.)

Itt még annyit hozzá, hogy érdemes megkülönböztetni a forma szűkebb és tágabb fogalmát. Ez elsősorban annyiból hasznos, hogy a szűkebb forma az, ami fennmaradása érdekében alapvető és gyakran átfogó hatással van a tartalomra. **Szűkebb**

8

értelemben a forma csak azokat az elemeket foglalja magába, melyek tartósak és gyakran átfogók is.

Az ember biológiai formáját illetően ilyen például az, hogy két kezünk és két lábunk van, mivel ez tartósan fennáll és általánosan jellemző az emberekre. **A társadalmi formánál** pedig ilyen egy ország politikai-gazdasági rendszere, ami lehet például demokrácia és piacgazdaság.

A tágabban értelmezett forma minden elemet befogad, ami részt vesz a tartalom megjelenítésében, működtetésében.

Így a tágabb **biológiai formába** az előzőeken túl már az egyéni testi-szellemi adottságok is beletartoznak, például a testmagasság. Az ilyesmi az előzőekkel ellentétben egyrészt emberről-emberre, másrészt az idővel adott személyre tekintettel is változhat. Hasonlóan, a tágabban értelmezett **társadalmi forma** magába foglalja például a családjunk szerkezetét vagy életünk aktuális körülményeit, rendjét.

2. A forma szintjei

Az ember kétféle formába ágyazva él: a biológiai és a társadalmi formába.

2.1. Biológiai forma

Ami a testünket jelenti.

A biológiai forma sok mindenre befolyással van.

Többek között **a következőket határozza meg:**

- **Testünket, annak különféle funkcióit, képességeit, korlátait.**
- **Elménk formára jellemző tulajdonságait.**

Az elme és különösen az öntudat alapjában véve egy önálló, formától független minőség, ami azonban **idomul az aktuális megjelenési formájához**, annak korlátai, igényei szerint. Ezért más például egy egér és egy ember elméje, különösen, ami a forma motivációit és az elme képességeit illeti. **Lásd** ehhez 'Az elme szerkezete' témában a forma motivációiról, az elmék formák közötti különbségeiről, valamint az elme és az öntudat önálló minőségéről írtakat.

- **Életünk stációt, tartamát.**
- **Alapvető egymás közötti viszonyainkat.** Például azáltal, hogy kétneműek vagyunk, illetve, hogy a generációk váltogatják egymást.

2.2. Társadalmi forma

Ez a rend, amelyben élünk.

Több szintjén lehet megkülönböztetni:

1) A társadalom rendje

Ami lényegében a szűkebb értelemben vett társadalmi forma, az emberek életének tartósan fennálló, átfogó rendje. Ez van a legalapvetőbb hatással az emberre, ezért is nevezem a társadalmi formát társadalminak. Beletartozik egyebek mellett a társadalom...

- Politikai-gazdasági formája
- Kultúrája, társadalmi szokásai
- Alapvető normái (azaz viselkedési szabályai)
- Intézményei (például a pártok és egyházak)

2) A környezetünk rendje

Beleértve többek között a munkahelyünk, baráti kapcsolataink, családjunk szerkezetét, működését. Az előző pont és ez adja együttélésünk rendjét.

3) A saját életünk rendje

Például a személyes szokásaink. Az előző pont és ez egészíti ki az elsőt a tágabb értelemben vett társadalmi formára; a környezetünk és saját életünk rendje ugyanis lényegesen kevésbé stabil és átfogó, mint a társadalomé.

A társadalmi forma elsősorban az emberek gondolkozására hat, és társadalmi korlátait határozza meg.

Lásd 'A boldogság eredete és a forma hatalma' témában a forma hatalmáról mondottakat.

3. A forma mellékessége

Bár a különböző formák gyakran különböző hatással vannak a tartalomra, bizonyos szempontból nem számít, hogy a tartalom milyen formában jelenik meg. Különösen: **azonos funkciót (tartalom) különböző technikák (forma) is megvalósíthatnak.**

Van olyan, hogy a megvalósított funkció abszolút értelemben ugyanaz:

- **Számítógépek és programnyelvek:** ezekből sokféle van, azonban az elvégzett számítások ugyanazok lehetnek. (Ez például abból látható, hogy elvileg minden univerzális számítógép képes emulálni bármilyen számítógépet, legfeljebb nem lesz olyan gyors.)

- **Az élet** fogalmát sokféleképpen lehet definiálni. Ezek között is vannak szűkebbek, melyek lényegében csak az élet általunk ismert formáit tekintik annak, például elvárják, hogy az átörökítendő információ nukleinsavakkal legyen kódolva; de vannak jóval megengedőbbek is, például az, amelyiknek a természetes kiválasztódás és az evolúcióra való képesség a fő kritériuma. Az ilyen tágabb definíciók értelmében az élet is sokféle különböző alapon, nyersanyagból felépülhet, sokféle platformon működhet. Az élet különböző definícióit lásd az ‘Élet és fajok’ témában. 1
- **Az elme és az öntudat.** Mint már hivatkoztam rá, ezek alapján önálló minőségek, melyek sok különféle formában megjelenhetnek. Elképzelhető, hogy ezek a formák az általunk ismertektől gyökeresen is különbözhetnek: különösképp, ha az elme pusztán egy fizikai folyamat, akkor akár számítógépre is átültethető lehet. (Továbbá az is elképzelhető, hogy egy adott elme univerzális része szintén átvihető más formába.) 2

Van aztán olyan is, hogy **a megvalósított funkció relatív értelemben**, vagyis csak **az adott formához képest azonos**. Például paraziták, élősködők, potyautasok vannak az élővilágban, az emberek között, az üzleti világban, de ilyenek a számítógépes vírusok is. Hasonlót lehet elmondani a mimikri jelenségéről, amikor egyesek valaki máséhoz igyekeznek hasonulni. 3

Másfelől itt említhető, hogy **azonos mechanizmusok különféle formákat is alakíthatnak**. Így például az evolúció-revolúció mechanizmusa mind a biológiai, mind a társadalmi formát alakítja. Konkrét példák az ‘Evolúció – revolúció’ témában találhatóak. 4

Egy tanulság az, hogy **a formát alakító mechanizmusok, a forma és a tartalom tanulmányozása bizonyos mértékig elkülöníthető egymástól**. Így például van értelme elkülönülten, elvont módon tanulmányozni az evolúciót, az embert és az elmét. 5

4. A biológiai és társadalmi antropikus elv \$

Az antropikus elvről általában ‘A világ eredete és életbarátsága’ témában lehet olvasni. 6

A lényege az, hogy egyfajta magyarázatot ad arra, hogy **miért éppen olyanok a világ** (általában alacsonyabb szintű) **jelenségei amilyenek**: azért, mert ezeknek olyanoknak kell lenniük, hogy **lehetővé tegyék a tapasztalt**, adottnak vett (általában magasabb szintű) **jelenségek megjelenését**. Leginkább a fizikai világ jelenségeinek, törvényinek magyarázatára szokták használni. Egy példa: a kérdésre, hogy miért éppen egy viszonylag kis csillag körül kering a Föld, az antropikus elv azt a választ adja, hogy azért, mert egyébként a Nap túl hamar kiégett volna ahhoz, hogy kifejlődhessünk, és most itt lehessünk. 7

Itt azért érdemes felhozni ismét, mert az antropikus elv **a biológiai és társadalmi formák sajátosságainak megértéséhez is hasznos**. Ezeknél is gyakran megfigyelhető 8

ugyanis, hogyha másmilyenek lennének (lettek volna), akkor most nem lehetnék itt.

Például, ha a **biológiai formánk** halhatatlan lett volna, az akadályozta volna a generációk cserélődését, ezáltal fajunk alkalmazkodását, fejlődését, és emiatt valószínűleg nem jutottunk volna el idáig. Más szavakkal, ha itt vagyunk (ami a tapasztalt tény), csak halandó formában lehetünk itt (ami a magyarázott tulajdonság). Lásd ehhez az 'Evolúció és halandóság' témát. A **társadalmi forma** tekintetében pedig hasonló logikát alkalmazva lehet megmagyarázni például, hogy miért tapasztalunk nyomást a családalapításra, fajunk létszámának fenntartására, gyarapítására. Azért, mert ha ez nem így lett volna, már kipusztultunk volna.

Érdemes lehet hozzátenni, hogy a **biológiai és társadalmi forma**, a kultúra **jellemzőinek** általában **nagy a tehetetlensége**, különösen az alapvető jellemzők tekintetében. Ezért ami a múltban úgy volt, (halandóság, nyomás a családalapításra) az nem csoda, ha ma is úgy van.

A **társadalmi antropikus elvet** illetően megjegyezhető még, hogy az **nemcsak** az említett példához hasonlóan **általános jelenségeket magyarázhatja**. Zavarba ejtő kérdés például, hogy miért maradtak fenn hosszú ideig olyan társadalmi normák, melyek kimondottan károsak, fájdalmasak a gyakorlóiknak, mint amilyen a férfiak beavatási szertartásai vagy a nők körülmételese. Egy lehetséges magyarázat, hogy ezek jelentősen erősítették az őket gyakorló csoportok összetartását, segítették fennmaradásukat, nélkülük már feloszlottak volna, vagy legyőzték volna őket mások.